

O'ZBEKISTON VA FRANSIYA O'RTASIDAGI DIPLOMATIK MUNOSABATLARNING TARIXI VA YANGI DAVRI

Pardayev Qobiljon Ravshanqul O'gli

Denov Tadbirkorlik Va Pedagogika Instituti Tarix

Yo'nalishi 4-Bosqich Talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10511993>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 05-January 2024 yil

Ma'qullandi: 10-January 2024 yil

Nashr qilindi: 15-January 2024 yil

KEY WORDS

Yelisey saroyi, Luvr muzeyi, "Samarqandga yo'l. Ipak va oltin mo'jizalari" va "O'zbekiston vohalari xazinalari. Karvon yo'llari chorraharida" nomli ko'rgazmalar, Hôtel nationaldes Invalides saroyi,

ABSTRACT

Ushbu maqola O'zbekiston va Fransiya o'rtasidagi diplomatik aloqalarning boshlanish tarixi va ahamiyati hamda 2022-yil 21-22-noyabr kunlari O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyevning Fransiya rasmiy tashrifi va uning natijalari hamda Fransiya prezidenti Emmanuel Makronni 2023-yil 1-noyabr kuni O'zbekistonga tashrifi haqida yozilgan.

O'zbekiston-Fransiya o'rtasidagi diplomatik aloqalar 1992-yil fevralda o'rnatilgan. Fransiyaning O'zbekistondagi elchixonasi 1992-yilda ochiladi, 1995-yil esa O'zbekistonning Fransiya elchixonasi o'z faoliyatini boshladi va o'zaro ikki davlat o'rtasidagi aloqalar, delegatsiyalarning tashriflari yo'lga qo'yildi. Ikki tomonlama aloqalarning mustahkamlanishiga O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti Islom Abdug'aniyevich Karimovning 1993-yil 27-oktabrida Fransiya bo'lgan davlat tashrifi davomida imzolangan bir qator shartnomalar sabab bo'ldi. Ular orasida "O'zbekiston Respublikasi va Fransiya Respublikasi o'rtasidagi do'stlik va hamkorlik to'g'risidagi" shartnoma, hukumatlar o'rtasida investitsiyani himoyalash va o'zaro rag'batlantirish haqidagi bitim, hukumatlarning madaniy va ilmiy-texnikaviy hamkorlik to'g'risidagi bitimi muhim o'rin tutadi. 1994-yil aprelda Fransiya sobiq prezidenti Fransua Mitteranning yurtimizga qilgan davlat tashrifi oliy darajadagi siyosiy munosabatlarni boshlab berdi. Shu bilan birga, ilmiy-texnikaviy aloqalar ham shu davrda rivojlana boshladi, ya'ni ikki mamlakat oliy o'quv yurtlari o'rtasida talaba va professional o'qituvchilar almashish, amaliyot, o'qituvchilar malakasini oshirish kurslari yo'lga qo'yildi. Buning natijasida har yili yuzlab yurtdoshlarimiz Fransiyaning turli oliy o'quv yurtlari (Parij, Lion, Marsel universitetlari) da o'z bilimlarini oshirib kelmoqda. O'z navbatida fransiyaliklar ham O'zbekistonning yetakchi universitetlari ya'ni, Toshkent iqtisodiyot universiteti, O'zbekiston jahon tillari universiteti, Buxoro va Samarqand universitetlari bilan hamkorlik aloqalarini olib bormoqda. O'zbekiston Respublikasi birinchi prezidenti Islom Karimovning 1996-yil 21-24-apreldagi Fransiya bo'lgan ikkinchi tashrifi ikki davlat o'rtasidagi munosabatlarni yangi pog'onaga ko'tarilishiga sabab bo'ldi.

O'zbekiston Respublikasi prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2018-yil 8-9-oktabr kunlari Fransiya prezidenti Emmanuel Makron taklifiga binoan rasmiy tashrif bilan birinchi marta Fransiyada bo'ldi. Shavkat Mirziyoyevning ish faoliyati davomidagi bu birinchi rasmiy tashrif ikki davlat o'rtasidagi 22 yillik tanaffusdan so'ng amalga oshirildi. Ushbu tashrif davomida Fransiya va O'zbekiston davlat rahbarlari o'rtasida muzokaralar, Fransiya parlamenti rahbariyati, yetakchi kompaniyalari va moliya institutlari vakillari bilan uchrashuvlar o'tkazildi. Oliy darajadagi O'zbekiston — Fransiya muzokaralari kun tartibidan siyosiy muloqotni yanada rivojlantirish, savdo-iqtisodiy va moliyaviy sohalaridagi amaliy hamkorlikni kengaytirish, turli tarmoqlarda investitsiya loyihalarini birgalikda amalga oshirish, shuningdek, madaniygumanitar almashuvlarni faollashtirish masalalari o'rin olgan. Olib borilgan uchrashuv va muzokaralar natijasida 10 dan ortiq idoralararo va hukumatlararo, shuningdek, transport, turizm, madaniyat va san'at, ekologiya, iqtisodiyot va moliya sohalarida o'zaro hamkorlik to'g'risidagi bitimlar, tashqi siyosat mahkamalari o'rtasidagi hamkorlik dasturi va boshqa ko'plab hujjatlar bo'yicha qo'shma qarorlar muhokama etildi va qabul qilindi. Shavkat Mirziyoyev Fransiya bo'lgan tashrifi davomida Fransiya bilan 5 milliard yevro miqdorida o'zaro hamkorlik shartnomasi imzolandi. Davlatimiz rahbarining Fransiya bo'lgan ushbu ilk rasmiy tashrifi mamlakatlarimiz parlamentlari o'rtasidagi aloqalarning yangi bosqichi boshlanishiga turtki bo'ldi.

Davlatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyev 2022-yil 21-noyabr kuni Fransiya Respublikasi Prezidenti Emmanuel Makronning taklifiga binoan Fransiya tashrif buyurdi. Bu Shavkat Mirziyoyevning so'ngi to'rt yil ichidagi ikkinchi rasmiy tashrifi hisoblanadi. Shuni aytib o'tish lozimki, Prezidentimiz bunchalik qisqa vaqt ichida hech bir Yevropa davlatiga ikki bor tashrif buyurmagan. Bu tashrif Fransiya va O'zbekiston o'rtasidagi ikki tomonlama aloqalarning tobora mustahkamlanib borayotganligidan dalolat beradi.

Tashrifning birinchi kuni - 21-noyabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ushbu rasmiy tashrif doirasida Parij shahrida Fransiya taraqqiyot agentligi (FAR) bosh direktori Remi Riuni qabul qildi. Bu uchrashuvda O'zbekiston va Fransiya taraqqiyot agentligi o'rtasidagi hamkorlikni yanada kengaytirish, yangi istiqbolli loyihalar bilan boyitish masalalari yuzasidan kelishuvlar olib borildi. Ikki tomonlama imzolangan loyihalar portfeli 1 milliard yevroga yetdi. Muzokaralar davomida davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini, shuningdek ta'lim, sog'liqni saqlash va infratuzilma sohalarini joriy qilish, energetika va transportda "yashil" iqtisodiyot loyihalarini rivojlantirish, agrosanoat majmuini qo'llab-quvvatlash, xotin-qizlar va yoshlarni o'qitish va ularning tadbirkorligini moliyalashtirish loyihalarini ilgari surish kabi ustuvor yo'nalishlarda amaliy sheriklikni chuqurlashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratildi. Davlat xizmatchilari malaka oshirishlari uchun Fransiyada kurslar tashkil qilinadi. Ushbu hujjatda davlat xizmatchilari uchun qisqa muddatli malaka oshirish kurslari, sohaga oid loyihalarni amalga oshirish, o'quv dasturlari va qo'shma tadbirlarni tashkil qilish belgilangan. "O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy aloqalar milliy banki" AJ va O'zbekiston Savdosanoat palatasi o'rtasida Fransiyada yetakchi bo'lgan FERRANDI Paris instituti bilan hamkorlik shartnomalari imzolandi. Hamkorlik shartnomasiga binoan FERRANDI Paris instituti filiallari Toshkent va Samarqandda o'z faoliyatlarini boshlaydi. Tomonlar o'rtasida imzolangan shartnomalarni ro'yobga chiqarish yuzasidan "yo'l xaritasi"ni tayyorlashga kelishib oldilar va bir necha sohalarida aniq loyihalarni amalga oshirishni nazarda tutadigan 1 milliard yevrodan ortiq bo'lgan 2025-yilgacha strategik

hamkorlik dasturini imzolash marosimi bo'lib o'tdi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tashrif davomida Parijdagi Hôtel national des Invalides saroyida Fransiya Respublikasi Savdo vaziri-delegati, O'zbekiston-Fransiya ishbilarmonlar kengashi raisi Oliver Besht bilan uchrashdi. Qayd etish joizki, Hôtel national des Invalides saroyi XVII asrda Fransiya qiroli Lyudovik XIV buyrug'iga ko'ra barpo etilgan arxitektura yodgorligidir. Bu saroyda taniqli fransuz imperatorlaridan biri Napoleon Bonapartning qabri joylashgan. 22-noyabr kuni Parijdagi faxriylar uyida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev rasmiy kutib olindi. Marosimda Prezidentimiz sharafiga Fransiya Respublika gvardiyasi harbiy xizmatchilari saf tortdi. Bo'lib o'tgan marosimdan so'ng O'zbekiston delegatsiyasi Yelisey saroyi - Fransiya Prezidentining qarorgohiga yo'l oldi va ikki davlat o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni yanada kengaytirish masalalari atroflicha ko'rib chiqildi. Bunga ko'ra, so'ngi yillarda Fransiya kompaniyalari ishtirokidagi loyihalar va qo'shma korxonalar soni 3 barobar ko'paydi.

2023-yil 1–2-noyabr kunlari Fransiya prezidenti O'zbekistonga rasmiy tashrif bilan keldi. 1 noyabr kuni davlat rahbarlari Registon maydonida samimiy muloqot qilib, tungi Samarqand bo'ylab sayr qildilar, «Boqiy shahar» majmuasini borib ko'rdilar. 2 noyabr kuni tor va kengaytirilgan tarkibda oliy darajali muloqotlar bo'lib o'tdi, ular yakunida davlat rahbarlari ikki tomonlama munosabatlarni strategik sheriklik darajasiga ko'tarishga kelishib oldilar. Qo'shma bayonot qabul qilinib, qator hukumatlararo va idoralararo hujjatlar imzolandi. Davlat rahbarlari Fransiyaning yetakchi kompaniya va banklari vakillari ishtirokidagi qo'shma biznes forumi ochilishida ishtirok etdilar.

O'zbekiston-Fransiya biznes forumida so'zga chiqqan Emmanuel Makron fransuz kompaniyalari tomonidan Markaziy Osiyo mintaqasiga investitsiya kiritishda O'zbekistondagi iqtisodiy islohotlar muhim o'rin tutayotganini ta'kidladi. "Prezident Mitterandan keyin biron-bir Fransiya prezidenti mintaqaga tashrif buyurmagan edi. Biz, albatta, buni to'g'rilaymiz. Fransuz kompaniyalari bu mintaqada o'zining faoliyatini yanada kengaytirishi kerak", — dedi Fransiya prezidenti.

Kunning ikkinchi yarmida prezidentlar Samarqanddagi Kongress markazida birgalikda daraxt ekdilar, O'zbekistonning madaniy merosi ko'rgazmasi bilan tanishdilar. Fransuz alyansining Samarqanddagi filiali ochilishida ishtirok etdilar. Fransiya delegatsiyasi Samarqandning tarixiy-me'moriy durdonalari bilan tanishdi. Davlat rahbarlari Mirzo Ulug'bek rasadxonasi va muzeyini borib ko'rdi. Mehmonlar muzeyda Mirzo Ulug'bek davriga oid ashyolar, kitoblar, qo'lyozmalar, asl nusxadagi kvadrant asbobini ko'zdan kechirdi. Shuningdek, prezidentlar Amir Temur maqbarasiga borishdi. Oliy martabali mehmonga buyuk Sohibqironning hayoti, harbiy mahorati, bunyodkorlik ishlari haqida so'zlab berildi. Davlat rahbarlari Registon majmuasida ham bo'ldi. Mehmonlarga ajdodlarimizning me'morchilik an'analari, peshtoqlardagi naqshlar va ma'nolar haqida so'zlab berildi. So'ng prezidentlar Shohi Zindaga bordi. Mehmonlar majmua darvozasi va maqbaralar tarixi bilan tanishdi. Samarqand obidalari mehmonlarda katta taassurot qoldirgani aytili.

Xulosa qilib aytganda, Ikki davlatga ham manfaatli bo'ladigan savdo-iqtisodiy, investitsiyaviy, moliyaviy, madaniy-tarixiy, ta'lim tizimi va davlat xizmatlarini rivojlantirish bo'yicha hamkorlik loyihalarini imzolanishi samarali bo'ladi. Luvr muzeyida bo'lib o'tayotgan ko'rgazma O'zbekistonning turizm sohasi rivojlanishida juda ham katta ahamiyat kasb etadi.

Ikki mamlakat yetakchilarining o'zaro kelishuvlari nafaqat O'zbekiston va Fransiya xalqlari, balki, butun Markaziy Osiyo va Yevropa o'rtasidagi diplomatik aloqalarni yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

References:

1. https://uz.m.wikipedia.org/wiki/O%CA%BBzbekiston_%E2%80%94_Fransiya_munosabatlari
2. <https://www.gazeta.uz/oz/2018/10/05/fransiya/>
3. https://toshvil.uz/oz/o_zbekiston_fransiya_hamkorlik_rivojlanmoqda
4. <https://kun.uz/uz/56961613?q=%2F56961613>
5. https://president.uz/uz/lists/categories/229?menu_id=12
- 6 Mamarajabov, B. N. M. O. G. (2023). MARKAZIY OSIYODA ARABLAR BILAN BOG'LIQ IJTIMOY QATLAMLAR. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(5), 1048-1052.
- 7 Mamarajabov, B. N. M. O. G. (2022). ARABISTON YARIM OROLIDA DAVLATCHILIKNING SHAKLLANISHI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(10), 118-121.

INNOVATIVE
ACADEMY